

Suvesõja mehed

Harjumaa Kõue valla metsavendi juulis 1941. ERAF, f. 129SM, n. 1, s. 394

Suvesõda 1941 võib mitmeti iseloomustada ja kirjeldada, lähtudes ajaloost või poliitikast, ühiskondlikest või sõjanduslikest valdkondadest. Kindlasti oli see aga üks Eesti ajaloo ulatuslikumaid rahvaliidumisi, mille vallandas pööraste aegade ja olude poolt pealesunnitud vajadus teha erakorralisi otsuseid. Tuhanded ja kümned tuhanded langetasid otsuse saatus omaenese kätte võtta ja võidelda Nõukogude võõrvõimu ja selle kohalike käsilaste vastu. Suvesõja mehed olid ligi 12 000 metsavenda Punaarmee tagalas ning seejärel veelgi rohkem omakaitsetasi ja vabatahtlikke sõdureid. Kuni sõjategevuse lõpuni Eesti territooriumil 1941. aastal võttis sellest otseselt osa üle 33 000 mehe Omakaitstes, üle 2000 mehe Eesti vabatahtlike üksustes ja ligi paar tuhat otse *Wehrmacht*’i väeosades. Nende kaotused olid 819 langenut ja teadmata kadunut. Samavõrra arvukad on ka allikad ja kirjutised Suvesõja kohta, mille hulgas on nii dokumente kui ka mälestusi, ajaleheartikleid, kodu-uurijate töid ja akadeemilisi uurimusi. Sedasama ei saa öelda aga ühe allikate liigi kohta – fotodokumente nendest meestest ja sündmustest on äärmiselt vähe ja needki vähesed asuvad laialipillatult erinevates arhiivides, muuseumides, erakogudes või esivanemate perealbumites; teistest enam Filmiarhiivis. Seekordne Tuna fotonurk on koostatud Filmiarhiivi ja mõnede erakogude piltidest.

Tiit Noormets

Mõniste (Võrumaa) Omakaitse rühm augustis 1941. Teises reas vasakult 4. metsavendade salga pealik ja seejärel kohaliku Omakaitse esimene ülem nooremseersant Johannes Lepp. EFA 0-146925

Vana-Saaluse (Võrumaa, Vastseliina vald) metsavendade salk, pildistatud juba pärast metsast välja tulekut mälestuseks 14. juulil 1941. Esireas vasakult 2. salgapealiku abi nooremseersant Karl Tigasoo ja 3. salgapealik Jaan Rist. EFA 0-146930

Ruusmäe (Võrumaa)
metsavennad
pildistavad ennast
koos naiste-lastega
mälestuseks pärast
valla vabastamist
9. juulil 1941.
EFA 0-146926

Tartumaal Saare vallas
vastloodud Omakaitse
meestel (keskel Arved
Kajaste) on näod
naerul – võit on meie!
Nii neil 1941. aasta
suvelõpupäevadel
Eestis mõeldi. Foto:
Taavet Liase erakogu

Antsla Omakaitse ülem
August Püvi (vasakul)
ja teenistukoera juht,
kõik koos koeraga
endised piirivalvurid,
25. juulil 1941.
EFA 0-146937

Kapten Talpaku
vabatahtlike kompanii
võitlejaid Pääskülas
pärast Tallinna lahinguid
28. augustil 1941.
EFA 0-146917

Talpaku kompanii
rühmaülem leitnant
Ernst Kumar (vasakul)
kuulab kompaniiülema
kapten Karl Talpaku
ülesannet Tallinnas
28. augustil 1941.
EFA 0-146916

Kapten Talpaku vabatahtlike kompanii raskekuulipildujarühm Tallinnas Toompeal 28. augustil 1941. EFA 0-146918

28. augustil 1941 loodud Tallinna Omakaitse mehi. Foto: erakogu

Üks Harjumaa Omakaitse üksusi Tallinna lahingute ajal augustis 1941. Foto: erakogu

22. juulil 1941 Tartumaal langenud metsavenna Feliks Rästa matused Maarja-Magdaleena surnuaial.
Foto: erakogu

Punase terrori ohvrite matusetalitus Maarja-Magdaleena kirikus 11. augustil 1941. EFA 0-121902